

DIRECTION
Du Journal Arménien

DZAGHIK

14, Sultan Hamam

LIBRAIRIE BAGDADLIAN

CONSTANTINOPLE

ԾԱԴԻԿ

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

در علیہ سلطان حمامندہ
۱۴ نومبرولی بغدادلیان کتبخانہ سندہ

، زغایک ،

غزنیہ سی ادارہ سندہ

Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Գիտական եւայլն :

Ժողովար, Թիւ 2

ՇԱԲԱԹ

19/31 Յուլիս 1897

ՊԱՅՄԱՆՆԵՐ . — Ծաղիկի բաժանորդագիրն է Տարեկան Պոլսոյ համար 40, Գաւառներու համար 50 դան . : Վեցամսեայ Պոլսոյ համար 25, Գաւառաց համար 30 դան . : Հաջ 30 փարայ : Բաժանորդագրութիւնը քիւի վրայ է, շաբէկան բաժանորդները պիտի ստանան 52 եւ վեցամսեայները 26 քիւ Ծաղիկի : Պաղտաստեան Գրաստունը յանձն կ'առնէ հասուցանել բաժանորդներուն վնասները ,

եթէ Ծաղիկի հրատարակութիւնը ո'ր եւ է արգելի հանդիպի : Հանգուոս ճիւղերու վերաբերեալ յօդուածներ եւ քրթակցութիւններ ընդհակադրեալմբ կ'ընդունուին : Զգուած ձեռագիրները եւ կը թրուին : ՀԱՍՅԷ . — Ծաղիկի վերաբերեալ ամէն ինչ պէտք է ուղղել Պաղտաստեան Գրաստունը , Կ. Պոլիս , Սուլթան Համամ , քիւ 14 :

ԱՌԱՋԻՆ ԲԱՐԵԿԱՍՏԸ

Երբ Ազամ ու Եւայ երկրային զրախտէն արտաքսեցան , հոն գտնուող բոլոր կենդանիք աստ անդ ցրուեցան : Օձը սողոսկեցաւ մօրենիներու տակ եւ աներեւոյթ եղաւ . խոյրը , ոչխարները , եղնիկը հեռացան սոսկմամբ , վայրենի ցուրը կարծես նախազդաց լուծը եւ անցաւ պոռոչալով :

Ձին աւելի երկչոտ՝ արչաւեց արագօրէն :

Առիւծը նայուածքով մը արհամարհեց անկեալ մարդը . Վաղը , գայլը բոլոր վայրենի զաղանները պահ մի կանգ առին , կրճտեցին ատամունքին , յետոյ զիմեցին ուրիշ որսերու :

Արդէն արծիւն ու անգղ յարձակած էին աղաւնիներու վրայ :

Մթին ամպերէն իջած արեան կաթիլ մը խառնուեցաւ Եւայի արցունքներուն :

Այն ատեն Ազամ դառնութեամբ ըսաւ Եւային . երէկ այս կենդանիները մեզի հպատակած էին եւ զմեզ կը սիրէին , այժմ շատերը կը հեռանան սոսկմամբ եւ ուրիշները սպառնալ իսկ կը համարձակին : Ստեղծագործութեան բոլոր էակները մեզի թշնամացած են : Մարդը տակաւին կը խօսէր երբ զգաց իւր ձեռաց լիզուիլը եւ տեսաւ շունը իւր ոտներուն տակ . խեղճ կենդանին քայլ առ քայլ հետեւած էր իրեն , կարծես իւր տիրոջ վշտին մասնակից ըլլալ կուզէր : աչքերը թրջած էին , կ'արտասուէր շունը :

Ազամ ձեռքը անոր զլխուն վրայ դրաւ . Եւայ սրբեց արցունքները եւ գգուեց զայն . շունը ցոյց տուաւ իւր հնազանդութիւնը եւ երախտագիտութիւնը , ելաւ ցատկեց հաչեց ուրախութեամբ , կրկին գլորտկեցաւ Ազամայ եւ Եւայի ոտից առջեւ եւ յառեց անոնց վրայ իւր համարձակ եւ հաւատարիմ նայուածքը :

Այն ատեն Ազամ բոլորովին յուզեալ ըսաւ .

« Եւախտանականը ամէն ինչ մեզմէ առած չէ , ըստ որում մեզի կը թողու մի բարեկամ : »

Այսպէս առաջին օրէն շունը կոչուեցաւ տռաջին բարեկամ մարդուն :

* * *

Կայէն եւ Արէլ երիտասարդներ եղած էին .

Թանձրախիտ ծառի մը շուքին տակ կը քնանար Ազամ սուսուտեան աշխատութիւնէն յոգնած . Եւայ նստած անոր քով կը մանէր լուծեամբ , շունը պառկած էր անոնց ոտքերուն առջեւ :

Յանկարծ կենդանին ցատկեց , սկսաւ ողբագին ոռնալ , Ազամ արթնցաւ , դողահար , երբեք իւր հաւատարիմ շանը նմանօրինակ ոռնալը լսած չէր :

Վայրենի գողանաց մօտենալը յայտնելու համար բնաւ այսպէս չէր հաշիւ , ոչխարներն արածելու տարած ժամանակ ալ այսպէս չէր հաշիւ , անտառաց մէջ երէ որսալու ատեն իսկ այսպէս չէր հաշիւ : Եւ սակայն կը շարունակէ ոռնալ , կը հեծծէ գլուխը վեր , երկինք բարձրացնելով , սորա անծանօթ ոռնուքը կը սառեցնէին Ազամայ եւ Եւայի սրտերը :

Խեղճ կենդանի , տխուր նայուածքով մը բան մը ըսել կ'ուզէ . կը լիզէ անոնց ոտները , գետինը կը հոտոտէ հետք կը փնտռէ .

Ազամ ու Եւայ կը հետեւին անոր սարսափով եւ շունը զանոնք կը տանի Արէլի արիւնաթաթախ դիակին մօտ եւ իւր մահազոյժ ողբը կը շարունակէ , մինչ Ազամ ու Եւայ սրտակսկիծ հեծեծանքով կը փարին իրենց սրբեցեալ որդւոյն անշունչ մարմնոյն :

Դաշտը ամայի էր եւ տխուր , ոչխարներն խոյս տուած էին ոչ մի կենդանի կը գտնուէր խեղճ հովուին անշնչացեալ մարմնոյն քով , միայն օձը սուլելով սողոսկեցաւ մօրենեաց ներքեւ :

Հեռուն շատ հեռուն մթին ամպերու մէջէն յաւիտենականին ահաւոր ձայնը կ'անիծէր զԿայէն .

Ազամ ըսաւ այն ատեն դառնութեամբ .

Երկու որդի ունէի , երկու որդի զորս այնքան կը սիրէի , բայց ահա Արէլ ոչ եւս է . եւ Կայէն անիծեալ Աստուծոյ մեզի համար նա ալ ոչ եւս է :

Շունը դադարեցուց ոռնային, երկչոտ կը լիզէր Ադամայ եւ Եւայի ձեռքերը:

Խեղճ Արեւի մարմինը հոն սեւ հողերուն յանձնելէ յետոյ Ադամ ու Եւայ յամրաքայլ դարձան իրենց բնակարանը, շունը անոնց կը հետեւէր քայլ առ քայլ անոնց վշտին վշտակից էր, աչքերը թրջած էին, կարծես կ'արտասուէր: Ադամ կանգ առաւ եւ յուզեալ ձայնիւ յարեց. յաւիտենականը ամէն ինչ մեղմէ առած չէ, ըստ որում մեղի կը թողու մի բարեկամ:

Այսպէս առաջին սուղին շունը կոշուեցաւ բարեկամ մարդուն:

* * *

Կինը ծնաւ երրորդ որդի մը, Ադամ նորածին մանուկը իւր բազկաց մէջ առնելով փառք տուաւ յաւիտենականին եւ անոր անունը դրաւ Սէթ:

Առաջին մարդուն բնակարանին մէջ մեծ ուրախութիւն կար:

Հաւատարիմ շունը ծերացած էր, այլ եւս ոչ որսի կրնար երթալ եւ ոչ ոչխարներն արածելու առաջնորդել. անոր բոլոր անդամները իրենց նախկին զօրութիւնը կորուսած էին եւ սակայն գլուխը վեր առաւ եւ հաչեց մեղմիւ, իւր տիրոջ խնդութեան մասնակից էր, իւր աչքերը թրջած էին, կարծես ուրախութենէն կ'արտասուէր. վերջին ճիւղ մ'ըրաւ, քաշկռտուելով մօտեցաւ Ադամին եւ լիզեց մարդուն ոտները:

Ադամ շոյեց շունը, Եւայ գգուեց զայն եւ սրբեց իւր ուրախութեան արցունքները, շունը հաչեց կրկին ուղեց ցատկել բայց ինկաւ անշունչ:

Ադամ յուզեալ ձայնիւ ըսաւ Եւային,

Յաւիտենականը միշտ կը զթայ մեր վրայ, զի նախ պարգևեց մեզ Սէթը ի մխիթարութիւն եւ յետոյ մեղմէ բամբակ մեր բարեկամը:

Այսպէս անշնչացաւ մարդուն առաջին բարեկամը:

ՊԱՊՕՆ

ԴՐԱՄՕԺԻՏ

Եւրոպական նորածեւութիւններէն մեր մէջ մուտ գտած ամենէն անաւէրը, զրամօթիտի սովորութիւնն է. որոյ առթիւ, աներեւակայելի չարիքներ տեղի կ'ունենան:

Ունեւոր ընտանեաց համար այնչափ զգալի չեն զրեթէ այս նորամուտ սովորութեան վնասներն, բայց չունեւորի համար, այն աստիճան զգալի են աղէտներն, որ ամբողջ ընտանեկան կենցաղավարութիւնը խանգարուած է յիշեալ յոռի չահամուրթեան պատճառաւ:

Գիտնականաց ուսանց՝ «Սիրահարութիւնը, տեսակ մը խելագարութիւն է» ըսածնին, այսօր չահու աղբիւր եղած է կարգ մը բազմախնդիր երիտասարդներու, որոնք՝ ինչպէս կ'ըսեն ընդհանրաբար, աղջկան մը օրն ի բուն եւ գիշերն ի լոյս՝ ասեղին ծայրովը վաստկած համեստ մէկ գումարով գործի մը տէր ըլլալու յաւակնութեամբ, կ'ամուսնանան, եւ որ առած ստակնին, քիչ

չատ փայլուն հարսնիքի մը հազիւ կը բաւէ, որ յետոյ անվրէպ կը յաջորդէ աղքատութիւն ու ձախորդութիւն:

Մեր այս ըսածին իբր օրինակ, հետազայ երկու տիկնանց խօսակցութիւնը մէջ բերենք:

— Վույ Ալէմ տուտու աղէկ օր եկար, ես ալ պուլաշը խնկերս նոր լմեցուցի տէ, վեր ելլամ խախվէ մը խըմն ըսի միտկէս, դուռը զարկիր:

— Ժամէն ելան նէ, մէյմը սանկ հանտպիմ ըսի, ընտոր ես, աղէկ ես:

— Փառք Բարերարին, ընտոր ըլլամ, աղէկ գէշ կերթանք կոր:

— Գա' անչէ ամա, նոր հարսէդ խօշնի'դ ես:

— Ա'խ քուրուկ, անտեղուանքները մի հարցուներ, տունիս տուիկը քրքրեցաւ:

— Գա ի'նչ կըսէ... ինչո՞ւ:

— Պաշխա պան չեմ ըսեր, հէմէն ուճուտը վերնայ:

— Կամաց ըսէ Էֆտիկ հանրմ, կելլայ վերէն կիմանայ:

— Հոս չէ'... թուրչիները տօլմաները չտկեց, ելաւ պաղնիք զընաց:

— Գա մինա'կը:

— Դիմայի կէնճին հետ կային... կեցի սա խախվէն վեր հանամ տէ, ան թրախօմային ինչ կէշ պան ըլլալը, էթրաֆովը քեզի նախվէմ:

— Վախնամ իծծուն օսկին չի տուին:

— Նալլէ'թ ըլլայ բարային, ա'խ ինչ ըսեմ ես ան զաւկիս օր իծծուն օսկի համար, ասանկ կլոխիկը տէրտի տակ զրաւ:

— Կըսես ամա Էֆտիկ հանրմ, իծծուն օսկին ալ քիչ բարա չէ, սանկ էսնաֆի մը օլտուխճա սէրմայէ մընէ:

— Գա հարսնիքին մասրաֆին պիլէ չօղտեց, տուն որոն տունը կը հարցունես կոր, հարսիս հար օլաճախը, ծանրը սօյէն հարսնիք կուզեմ, չալը կուզեմ ըսաւ, չաբաթ իրիկուընէ մինչօգ երկուշաբթի առտու, չալըները տէմը առաւ նստաւ, ինչո՞վ կըլլայ:

— Հախ ունիս, մեղայ չալըն ալ ինչ է, ճահիլ ճիւհիլ թօփ կըլլան, կը զրուցեն կը խօրաղէն, իչտէ եղաւ կնաց. մեղքը չէ՞ բարային:

— Լուս իշնայ մօրգանդ հոգուն կնիկ, դա ստոնք սօյով սօլով խարաֆի ալըմիշ էն եղեր, տուններին երթաս կայ ես, տակերնուն կերթայ խապար չունին. քուրուկ ան կերուլիմ օր, անխտար ակնիկներէ խապար պէրինտէ, տղաս, բարային համար ելաւ աս չըլղիկը առաւ:

— Կըսես ամա քուրուկ, սանկ նայիս նէ, նստուածքը, խորագուածքը չնորճով, չիտակը նետուելու ալ ակնիկ չէ կըսէ մարդ:

— Ա'խ, մենք ալ ատոր խաբուեցանք ես, հարս եկած օրէն պէրի է քի' մեղքք քաշեմ կնիկ, օր մը եկած տէ ծառքս պագած չունի, անունս կեսուր պիտի ըլլայ, աչէվիյէն աստին եկած չունիմ. տամլա մը ճուր հորէն չի քաշէր, ծառքը պաղէն տաքը չի խօթէր, սէտիբին քէօշէն կը նստի. անցած օր օտային աւել մը զարկ ըսի տէի, արուններ հոտեցուց տունին մէջը:

— Վա'յ, մեղքիս... ատ ի'նչ հարսութիւն է:

— Է'յ իչտէ, աս ասանկ է, ալ կրնաս նէ ճուղապ

սուր . . . Կեցի՛ր նայիմ, հա՛. անցած գիշեր տղաս ծուկ էր պերէր, դա տէ՛մէթ մը մայտանօղ չի կրցայ ստիկը տալու հարս օլաճախիս. ալ ֆէյլս տառցաւ պերանս պացի. դա ելլայ ինչ ըսինէ աղէկ, «Ինծի նայէ, ինծի նայէ ըսաւ, ես իծծուն օսկի նաղտ բերի օր բռահաթ ընեմ, տղադ դուրսը պիտի սատի, դուն ալ տունը. ես հանըմի պէս պիտի նստիմ» չըսէ՞ մի . . .

— Դա՛ վո՛ւյ, էյ նախը մընէր, հիմայ խելքիս կուգայ :

— Հապա՛, ան անանկ լեղու մը ունի օ՛ր, հեռուներ ըլլայ, ճուղապին ճուղապ տալու չի դար. Ծնունտին էր, ծանրը կոծն ֆիստան մը չինել տուաւ, շաբխայովը ամենական պանովը. Չատկին ալ ամբողջան պարակ կիւմիւնիւ պագէն ֆիստան մնալ չինել տուաւ . . . դա, անցած առտու էրկանը էրեանիվեր կը պօռայ քի, դուրս ելլալու համար հագնելու ֆիստան մը չունիմ . . . գէօր օլաճախ կնիկ, Սաչէմ պաղիբիկանին մատամա՛ն էր :

— Աղեկ ալ կըսես, հօրը տունը ինչ կը հագնէր. վախնամ սէքսէն քէսէլիյին ախճիկն էր :

— Կրնաս նէ ատանկ պան մը ըսէ, ավաղ, ավաղ կը պօռայ քի՛ «Մօրդ հետ մէկ եղաք, իծծուն օսկիս կերաք . . .» մեղքդ քաշեմ քուրուկ, տահա անցած տարի չինած մէրինօղ ֆիստանովս եմ, ալ բէշէր բէք բողքուերէր տէ, անցած շաբուտ պոնեցի վարը վեր ըրի :

— Դա ատոր մէրամը ինչ է, մեղա՛յ . . . իքի տէլիյէ պիր ուսլու դօյմուչլար :

— Ա՛լ մի հարցուներ, ամին օր արուն արցունք կը լացունէ, սանկ տղուս վրայ կը նայիմ տէ, սիրտս կտոր կտոր կըլլայ. էրնէ՛կ ան մարերուն օր իրենց զաւկին թրախօմսըդ ախճիկ առեր են :

— Ամին թրախօմալըները ասանկ կըլլան զայէր :

— Ամա՛ն, Ալէմ տուտու . . . ամենն ալ տեղերին մնան :

— Մըսէր էֆտիկ հանըմ, իչտէ տալըջս հարսը. քսան քէսէ նաղտ, տիրէկ մը տուն, լայըխընալ ըղզակ պերաւ, տասնըհինգ օրը անգամ մը չամաչըրի համար դուրսէն կնիկ կը պերէին, հիմայ ան ալ վերուցին, չամաչըրը հարսը կը վլայ. զայէր ամէնը մէկ կըլլան :

— Չիյտեմ քուրուկ, իմին պէրանս էրեցաւ, ծանրս հասած տեղը պիտի ըսեմ օր տուք դուք էղիք, թրախօմայով հարս մ'առնէք :

— Մտիկ կընէն զայէր, հիմակու էրիկ մարդիկը ծառքերին քիչ մը բարա անի տէ, ինչ կըլլայ ըլլայ, ետքէն կալիքը մտմտացող չմնաց . . . ինչ ըսեմ, Աստուած համբերութիւն տայ. մնաս բարով, օր մնալ դուն մեղի հրամիէ :

— Աս շաբուտ նայիմ, առամը կտնամ նէ կուգամ. դա տահա աս ատեն կանոխ է, նստէ՛ խախլէ մը տահա եփեմ . . .

Նասը կանոխ, Արսէնըս գպրատունէն ցորեկուան կերակուրի կուգայ ըսելով մեկնեցաւ տունէն :

Իրաւ է որ գրամօմիտը ընտանիք կազմելու նպատակաւ է, բայց մեր մէջ, այն աստիճանի հասակին, որ քսան երեսուն օսկի գրամօմիտ առնելով ամուսնանալ

սկսան. արդ, քսան երեսուն օսկիով ընտանիք մը կազմել՝ կարծուածին չափ զիւրին դործ չէ, ուրեմն ինչու համար խեղճ աղջկանց՝ մատնեղնին ծակծկելով, հաւաքած դոյզն ինչ ստակին ձեռուընուն կ'առնեն, ու հարսնիք կ'ընենք կոր ըսելով, մէկ երկու օրուան մէջ կը վատենն . . . չենք գիտեր :

Զ Ո Ւ Ա Ր Ճ Ա Լ Ի Ք

Կատաղի ծովը կը սպառնար ընկղմել փոքրիկ առաքատանաւ մը որուն մէջ էր ձկնորսն ու իր տղեկը :

Ամեհի ալիքներուն դէմ յուսահատ մաքառումէ մը ետք՝ «Միրադրէ՛, տղաս, ըսաւ հայրն» եւ ինքն ալ աչքերը երկինք յառելով :

«Ամա՛ն, Ս. Նիկողոս, գոչեց. այս ահռելի փոթորիկէն մեղ աղատես նէ, սա մեծ կայմին չափ մոմ մը պիտի վառեմ քեզի համար :

Հակառակ վտանգին մեծութեան, տղեկը հօրն ուխտած մոմին անհամեմատ խոչորութենէ զարմացած ըսաւ :

«Ատիտար խոչոր մոմ մը չինելու համար, պալմոմին ուսկից պիտի գտնենք, հայրիկ :

— Չգէ՛, պատասխանեց հայրը, մէյմը սա փորձանքէն խախնք տէ, տաանոց մո՞մը որ տեղին ձեռք չի տար . . .

Կատակերգութեան մը ներկայացումին մէջ՝ խաղին պահանջման համեմատ, Արլըգէնն իշու ձայնը կը կեղծէր. Անդիէն հանդիսական մը սկսաւ դաւ անկէ աւելի բնական կերպով մը :

Արլըգէն լռեց՝ ըսելով :

«Ուր որ բնականը կայ, օրինակը աւելորդ է :»

Ամուսնութեան թշնամի մը կ'ըսէր իր բարեկամին. «Կտակս գրեցի. Բոլոր հարստութիւնս կնոջս կը թողում, պայմանով որ մեռնելէս ետքը, սուգի պայմանաժամը լրանալուն պէս, ամուսնանայ. Այս կերպով, վրաստահ եմ թէ գո՛նէ մարդ մը պիտի ցաւի մահուանս վրայ :»

Մարդ մը իր կինը անհաւատարմութեան մէջ բռնելով դաշոյնը կը հանէ իր հակառակորդին արիւնով մաքրելու համար իր պատուոյն եղած նախատինքը. Կինը զարհուրած՝ կը դոչէ :

«Կեցի՛ր, անմիտ, քու զաւկներուդ հայրը կը սպաննես :

Մէկը իր բարեկամը կը ներկայացնէ ուրիշներուն :

«Պարոններ, պատիւ ունիմ ձեզ ներկայացնելու բարեկամս Պ. Հրանտը . . . , որ երեւցածին չափ ապուշ մէկը չէ :»

Ներկայացեալը կը յաւելու աշխուժիկ :

«Եւ ճիշդ աս է՝ բարեկամիս եւ իմ մէջ եղած տարբերութիւնը :»

Պարոն մը կը գանդատէր ընդհանուր դատախազին թէ կրօնաւոր մը զինքը խաբեր է :

« Ի՞նչ , ըսաւ հոն ներկայ եղող մը , քու տարիքդ եղող մէկը չի ճանչնար կրօնաւորները : Աշխարհի մէջ չորս բան կայ որոցմէ զգուշանալու է . կնոջ մը դէմքէն , ջորիին ետեւէն , սայլի մը քովէն եւ կրօնաւորի մը ամէն կողմէն :

Տոբթէօրին մէկը կը հրաւիրուի սիրուն կնոջ մը հիւանդութիւնը դարմանելու :

Հիւանդը կը բանայ իւր ուսերը՝ որոց վայելչութիւնն հիանալի էին :

— Հոս է , ըսաւ կինը ուսերը ցուցնելով , հոս սաստիկ ցաւ մը կայ :

Եսկիւլապի թոռնորդին ձեռնովը կը գննէ , կը շօշափէ սիրուն կնոջ մարմինը , այնպիսի անտարբերութեամբ որ իր արուեստին մարդոց յատուկ է , եւ կը յանձնարարէ որ ֆանէլայով քէնքիւր s'իօս քսեն , յետոյ լուացարանին քով երթալով , մատներուն վրայ քիչ մը ջուր կը լեցնէ ըստ սովորութեան :

Միւս օրը նորէն կուգայ բժիշկը , եւ գլխարկը հանելէ ետք , կը մօտենայ գեղանի հիւանդին , որ զայրացած կերպարանքով լուացարանը ցոյց կուտայ՝ ըսելով ,

— Կ'աղաչեմ տոբթէօր ձեռքերնիդ առաջ լուացէք :

Գիւղական եկեղեցիի մը մէջ , քահանան յուզիչ քարոզ մը կուտայ որմէ զգածուած՝ ամէն ոք կսկսի լալ , ի բաց առեալ գիւղացիէ մը :

Քովինը կը հարցնէ թէ ինչո՞ւ ինքն ալ ուրիշներու պէս չի լար :

— Ես առ գիւղին բնակիչներէն չեմ , կը պատասխանէ մարդուկը :

Պարոն մը թատրոնէն դառնալուն , իրեն հարցուցին թէ ի՞նչ խաղ ներկայացուցաւ :

— Իրաւ որ , ըսաւ , ներս մտած ատենս այնքան սաստիկ անձրեւ կուգար որ չի կրցայ կարդալ ծանուցումը :

Ինչո՞ւ Ազամ Եւան դրախտէն վոնտուեցան , կը հարցնէր քահանայ մը պզտիկ լակոտի մը :

— Անշուշտ տան վարձք չվճարելուն համար , կը պատասխանէ տղեկը , որուն ծնողքը անխիղճ տանտիրոջ մը կողմէ արտաքսուած էին նոյն օրն :

Կինս ծննդաբերութենէ ազատեցաւ այսօր :

— Մա՞նչ է բերածը :

— Ոչ ,

— Ուրեմն աղջիկ է :

— Ինչպէս գիտցար , դեռ մարդու չէի ըսած :

Հեղինակ մը իր գրքէն նուէր ղրկած էր բարեկամի մը : Այս վերջինը զինք տեսնելուն ըսաւ .

— Ծնորհակալ եմ ձեր նուէրէն , սիրելի բարեկամ , միայն թէ մոռցեր էիք վրան անունս գրելու :

— Հոգ չէ պատասխանեց հեղինակը , ծախելու զիրութիւն կ'ունենաք :

Ա. Դ.

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ս. Պատրիարք Հայրը Կոնդակաւ մը արտօնած է Գրեհական պիտոյից յանձնաժողովը , Գաւառացի աղքատիկ վարժարաններու դպրոցական պէտքէն համար հանգանակութիւն կատարելու , ըստ որոյման Քաղաք . Ժողովոյ :

— Տ. Պետրոս Եպս. Սեբաստիա վերադարձին որբանոց մը բանալու պիտի ձեռնարկէ Ս. Նշանի վանքին մէջ , ուր պիտի պատսպարուին՝ թէ քաղաքէն եւ թէ չրջակայներէն բերուած որբերը :

— Երէկ ժամը 10ին տեղի ունեցաւ Բերայի Էսանեան վարժարանի աղջկանց ձեռագործներու վիճակահանութիւնը , ի ներկայութեան բազմաթիւ հանդիսականաց :

— Ամեն. Ս. Պատրիարք Հայրը , հինգշաբթի օրը Ոստիկանութեան Դուռը գնաց եւ Վսեմ Նախարարին հետ առաձին տեսակցութիւն մը ունեցաւ :

— Առժամայ Պատր . փոխանորդ եւ Սասգիւղի քարոզիչ Տ. Զաւէն Վարդ. Եղիանան զալ չարթու օգտփութեան համար Արմաշ պիտի երթայ , եւ տաան եւ հինգ օրի չափ հոն պիտի մնայ :

— Երէկի Մասիսի մէջ հետեւեալ առաջարկը հրատարակուած էր :

« Պէրպլեան էֆէնտիի ատենապետութեան ներքեւ զանուոյ Ուսումն. Խորհրդոյ օրով , Խորհրդոյն քարտուղարին ձեռամբ՝ որ ներկայ Ուսումն. Խորհրդոյ ալ քարտուղարն է , Վենետիկ եւ Վիեննայի Միթիթեան , Մաիթեանութեանց հրատարակութիւններէն , ինչպէս նաեւ մայրաքաղաքիս դրամաձեռներէն , հեղինակներէն եւ հրատարակիչներէն երկերկու-երեք երեք օրինակ դասական գրքեր իրեւ նմոյշ հաւաքուած են յանուն Ուսումն. Խորհրդոյ , մօտաւորապէս 7—8000 ղրուշի . դպրոցներու մէջ դորձածուելիք դասագրքերու ընտրութիւնն ընելով՝ դասագրոց պաշտօնական ցանկին մէջ անցուցնելու նպատակաւ :

« Արդեօք կարելի չէ՞ որ այդ գրքեր Մատենադարանի Յանձնաժողովոյ տրամադրութեան ներքեւ ղրուին , փոխանակ Պատրիարքարանի մի անկիւնը փոշիներու մէջ ձգուած մնալու : »

ՊԱՊՈՆ

Ծանօթ Խմբ. Կարծենք աւելի նպատակայարմար կ'ըլլայ այդ դասագրքերը Գրեհական Յանձնաժողովոյ տրամադրութեան ներքեւ գնել , ղրկուելու համար գաւառաց աղքատիկ ուսանողներուն :

Ծանօթ Ծալիկի. Պատրիարքարանի ցիցերը՝ չատոնց զանոնք կրճած , կերած , մինչեւ հիմայ հեաքն անզամ թողած չեն :

— Անդրիանուպօլսոյ Արթ. Տ. Արսէն աւագ քահանայ Դերձակեան , հինգշաբթի օրն ներկայացաւ Ս. Պատրիարք հօր :

Նորին արժանապատուութեան գլխաւոր գործն՝ ուրուն համար յատկապէս Պօլիս եկած է , կը վերաբերի 20 որբերու խնդրոյն որ Անդր. Պօլսոյ աղքատախնամ Ընկերութիւնն որպէսզի խոստացած էր առկէ առաջ այժմ այս որբերուն համար յատուկ տուն մը պատրաստ

տուած եւ անոնց ուտեստի եւ կրթութեան ծախքն ալ հոգացուած է բոլորովին :

Աղգ. Հիւանդանոցի որբերէն 20 ը պիտի ղրկուին Անդր. Պօլիս :

Էտիրնէցիներն առաջին եղան այս մեծ բարեգործական ձեռնարկին , որ թէ իրենց եւ թէ առաջնորդական Արժ. Տեղապահին , կարի պատուաբեր է :

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Թուրք եւ Յունական պատերազմին մէջ մեծնող թուրք զինուորներուն եւ որբերուն ի նպաստ կազմուած բարեսիրական վաճառահանդէսին շինութիւնը փութով յառաջ կը տարուի : Եէնքը կը բաղկանայ 22 խանութ պարունակող գլխաւոր տաղաւարէ մը եւ 6 շարժուն սրահներէ : Պիտի ունենայ ճաշարան մը եւ սրճարան մը : Եւ որչափ ատեն որ վաճառահանդէսը տեւէ , այցելուներն ազատ պիտի ըլլան յարակից պարտէզն շրջապայտու :

— Տեղական թուրք լրագիրք կը հերքեն Նայե Ֆրայե Բրեսի հրատարակած այն լուր թէ՝ Օսմանեան կառավարութիւնը Գալաթայէ 32 վաշտ զօրք ղրկած է ի Կրեսէ :

— Մեծ Տէրութեանց դեսպանք հինգշաբթի առտու ժամ 3½ին Աւսարիոյ դեսպանատան մէջ գումարուեցան ի Պէօլիւքտէրէ : Յետոյ Թոփհանէի մէջ գումարուեցան ի ներկայութեան Թէվֆիգ փաշայի :

— Ծէվատ փաշայի համար Նայե Ֆրայե Բրեսի կ'ըսէ թէ Մեծ Տէրութեանց ծովակալներուն հետ տեսակցեր է Կրեսէի խնդրոյն վրայ :

— Ապստամբաց կողմէ այս օրերս չփոթութիւն մը հաւանական նկատուելով , ծէվատ փաշա ու Եւրասպական ծովակալք խիստ միջոցներու պիտի զիմեն :

— Սիգիա գանուող Ֆրանս. զինուորք եւ ուրիշ տեղերու Եւրոպական զինուորք՝ ծովակալաց հրամանաւ Հանսա դարձեր եւ միացեր են մեծ զօրանոցը հաստատուած զօրքերուն :

— Բարիզէ կը հեռագրեն թէ քաղաքական խնդիրներու տեսակէտով մեծ կարեւորութիւն կը տրուի Մ. Հանութոյի այն տեսակցութեան զօր , Կ. Պոլսոյ դեսպան Մ. Քանպոնի եւ Վիեննայի դեսպան Մ. Լոզէի հետ խորհրդակցելէ յետոյ , խորհրդակցեցաւ նաեւ Կոլուխովսքի կոմսին հետ :

— Մովսէս Նախարարն հինգշաբթի օր Թէրսանէ երթալով աչքէ անցուց փոքր նոր մարտանաւերու շինութիւնը :

— Ասկէ առաջ մեծնողի մը՝ տուն , գետին կամ կալուածն ժառանգորդացը փոխանցուած ատեն « ինթիզալ » կալուածին յետնեալ տուրքերն չէր պահանջուէր : Այժմ որոշուած է որ , երբ մարդ մը մեռնի , անոր ստացուածքը ուրիշի պիտի չ'անցնի մասամբ կամ ամբողջովին , մինչեւ որ այդ ստացուածքին յետնեալ տուրքերն վճարուած չըլլան : Այս որոշումը սա սկզբունքին վրայ հիմնուած է թէ , որովհետեւ ժառանգութեան գործողու-

թիւնք կարգադրուած ատեն , մեծնողին բոլոր պարտքերն վճարելի կըլլան , կառավարութեան պահանջը հարկաւ ուրեշ ամեն պահանջէ աւելի առաջնութիւն ունի :

ԱՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

ՌՈՒՍԻԱ. — Ձարը մասնաւոր հրամանագրով , հետեւեալ դեսպանական տեղափոխութիւնները հրամայած է : Մ. տը Նելիտով մայրաքաղաքէս նոյն պաշտօնով Հռոմ կը փոխադրուի , Մ. Ջինովիէվ Սթոքոլմէ Կ. Պոլիս , Մ. Պուէցով Թէհրանէ Սթոքոլմ , Մ. Արկիրօբուլօ Գաւատաղէ Թէհրան եւ Արտաքին գործոց պաշտօնատան Ասիական ճիւղին փոխ. տնօրէն Մ. Կոնթասովալ Գարատալ :

— Ըստ տեղեկութեան Եւրոպական լրագրաց , Ճաբոն իմացուցած է Միացեալ Նահանգաց կառավարութեան թէ , Հալպի կղզիներուն միացման ձեռնարկին ընդդիմութիւն պիտի ընէ ամէն կերպով , որով այդ երկու կառավարութեանց մէջ կացութիւնը կը ծածրանայ . որովհետեւ Միացեալ Նահանգները այդպիսի սպառնալիքներով ետ չեն կենար . իրենց ձեռնարկէն :

Միւս կողմէ , Միացեալ Նահանգաց Ճաբոնի դեսպանը հրահանգ ընդունած է իր կառավարութենէն , որ միշտ խաղաղասիրական զիրք բռնէ Հալպի խնդրոյն յաբուցած դժուարութեանց հանդէպ :

— Ս. Բեդրասպուրկի քաղաքապետութիւնը վերջին աստիճան զբաղեալ է այս օրերս , Մ. Ֆէլիքս Ֆոօի ընդունելութեան հանդէսներուն կարգադրութիւններով :

Հաւանականաբար հարիւր միլեօն ռուպլի պիտի քուէարկուի կ'ըսեն , քաղաքին լուսավառութեան եւ այլ հանդէսներու համար :

ԱՅԼԵԻԱՅԼՔ

Այս չարթու Բիշգանդիոնի մէջ հետեւեալ անկանելին կարգացինք :

ՎԻԹՆԱՄԻ ԶՐԱՄԲԱՐ ՄԸ. — « Այս ալ Ամերիկայի մէջ : Պոսղըն քաղաքն որոշեց ի Քլինդըն շինել վիթխարի ջրամբար մը որ պիտի կրնայ երեք հարիւր միլեառ (.⁰) լիտր ջուր պարունակել՝ տեղւոյն ժողովրդեան եւ գործարանաց պէտքին համար : Զրամբարը պիտի գրաւէ 700 էքզար տարածութիւն . մէկ քանի քիլոմէթր շրջապատ , եւ 48 մէթր խորութիւն պիտի ունենայ : Մինչեւ հիմայ ամենէն մեծ ջրամբարն է Նիւ-Եօրքինն որ 150 միլեօն թոնո ջուր կը պարունակէ , այսինքն նոր շինուելիքին կէսին չափ : Պոսղընի ջրամբարը քաղաքին 450 հազար բնակչաց առնուազն քառասուն ամիս պիտի կարենայ շարունակ ջուր հայթայթել : »

Ըստ մեզ այդ ջրամբարը ջրով լեցուելու համար , զոնէ հինգ վեց տարի անընդհատ եւ յորդառատ պէտք է անձրեւէ այդ կողմերն , ապա թէ ոչ Պոսղընքիք համարութեամբ նոր ջրհեղեղի մը սպասելու են , որպէս զի այդ վիթխարի ջրամբարը կարենայ լցուիլ :

* * *

Օղապարհիկով դէպի Հիւսիսային Բեւեռ ուղևորող Մ. Անարէի կողմէ արձակուած աղաւնիի մը Շուէտ հասնիլը հրատարակուած էր լրագրաց ոմանց մէջ։ Այժմ ուրիշ երեք աղաւնիներ ալ բռնուեր են այլեւայլ տեղեր, որոնց վրայ թիւեր եւ տառեր գրուած կան եղեր, որմէ կարծուէր է թէ լայնութեան եւ երկայնութեան այն աստիճանները կը ցուցնեն, ուրկէ արձակուած էին Անարէի կողմէ։ Հիմա խմացուեր է թէ բոլոր այդ աղաւնիները կը վերաբերին այն հազար աղաւնիներու խումբին, որ Գերմանիոյ պատերազմական նախարարութեան կողմէ Անդրկա զրկուեցան, որպէս զի ունին Անգլիայէ Գերմանիա վերադառնալ։

ՆԿԱՐՆԵՐ

Առջի իրիկուն Բարթիկ աղան իր կնկանը կը հարցունէր։

— Արտէմ հանրմ, դուն ծով մտած ատենդ կրնաս կոր լողալ, ես ինչ որ ըրի, չի կրցայ սորվիլ, միշտ ջուրին տակը կ'երթամ։

— Ես թէ երեսի եւ թէ կոնակի վրայ կը լողամ... բան մը չէ, ինքզինքդ ձգէ, սրտիդ վախ մի բերեր, կը սորվիս շուտ մը։

— Ինքզինքս ձգեմ, վախու տեղ ալ չունենամ նէ, քեզի լողալու կե՞րպը կը հարցունեմ։

* * *

Յլօրիկ հանրմ վաղը վարդեւառ է, ո՞վ պիտի թըրջենք։

— Առտուն կանուխ ձեզի դամ տէ Միւսիւ Լեւոնը անկողնոյն մէջ աղւոր մը թրջենք։

— Գա անիկայ զաթը ամէն առտու անկողնէն թըրջուած կ'ելլայ։

*

Դատարանի մը մէջ։

— Ամբաստանեալ, մէջը լեցուն գինիի չիշ մը նետեր ես բարեկամիդ գլխուն, որ կարելի էր մարդը մեռնէր։

— Կը խոստովանիմ տէր նախագահ, բայց նետած չիշս ճիշդ տասներկու տարուան գինի էր։

— Տասներկու տարուան ըլլալով...։

— Ոհ, բացազանչեց ամբաստանեալը, կենացս մէջ երբէք հին գինիէ վնաս տեսած չեմ։

* * *

Լօստրայի մէջ, ճէնթըմէն մը կնոջմէն գատուելու համար դատարանի կը դիմէ, եւ դատաւարութեան որ օրն սկսելիքը կը հարցնէ։

Նախադահը քիչ մը խորհելէ յետոյ, ամիս մը վերջը կը պատասխանէ։

Ճէնթըմէնը այս լսելուն, բոլորովին այլայլելով կ'ըսէ։

— Կաղաչեմ, տէր նախագահ, սա ամիսը երեք չորս օրի իջեցուր, ապա թէ ոչ, կարելի է որ մինչեւ մէկ ամիս ես կնկանս հետ հաշտուիմ, այն ատեն պարտաւոր եմ ծախք ըրած պիտի ըլլամ։

ԾԱՂԻԿԻ ՆՈՐ ՇՐՋԱՆԸ

1. Ծաղիկը կը հրատարակուի խմբագրութեամբ Յ. Մ. Հաճեան էֆէնտիի որ պիտի շարունակէ իր ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՏԱԿ անուն վէպը։

2. Ամէն կանխահոգ միջոցներ ձեռք առնուած են հրատարակութիւնը անընդհատ շարունակելու համար։

3. Պարունակութիւնը պիտի ըլլայ Ազգային, Քաղաքական, Գրական, Գիտական, Կրթական եւայլն։

4. Բաժանորդք, թէ՛ վեցամսեայ եւ թէ՛ տարեկան, իրաւունք պիտի ունենան ձրի ստանալու 100 այցետոմս լաւ քարտի վրայ եւ ճաշակաւոր տպագրութեամբ՝ երբ ներկայացնեն Պաղտատեան Գրատան ընկալագիրը։

5. Անոնք որ կը փախաբն ստանձնել Ծաղիկի Գործակալութիւնը, թող հաճին մեզ իմացնել իրենց հաւանութիւնը։ Ամէն Գործակալ որ 5 բաժանորդ կը գտնէ, ձրի կ'ընդունի Ծաղիկի ամբողջ չրջանին թիւերը։

6. Տասը բաժանորդ գտնողը նուէր կը ստանայ Պաղտատեան հրատարակութիւններէն 40 զրուշի արժէքով զիրք։

7. Ծաղիկի ներկայ չրջանը ո՛ր եւ է առնչութիւն չունի նախորդին հետ։

Ուստի, չենք ստանձնել նախորդ չրջանին բաժանորդներու պահանջները վճարել, եւ անոնք որ կ'ուզեն նորէն բաժանորդ ըլլալ Ծաղիկին, պարտին ներկայ չրջանի Ա. թիւէն վճարել։

8. Կարծիքի ազատութիւնը կը յարգուի եւ թեր ուղէմ գրուած յօդուածները՝ չափաւորութեան եւ պաշտօնականութեան սահմանին մէջ կը հրատարակուին անկողմնակալութեամբ։

9. Ծաղիկի անունով եղած ամէն լինկալագիր, փոխանակագիր, Փոսթայի դրամաթուղթ, Ձէք, եւայլն վաւերական են միայն Պաղտատեան Գրատան կնիքը կրելու բացարձակ պայմանով։

10. Գաւառական թղթատարի ծախքը մեր վրայ է։

11. Անոնք որ Գաւառներէն մինչեւ երկու ամիս կանոնաւոր յօդուածներ կը գրեն, իրենց քաղաքին աղագին, կրթական, անտեսական վիճակին վրայ, կը նկատուին Ծաղիկի թղթակիցները, եւ ձրի կը ստանան թերթը։

12. Հրատարակութեան համար զրկուած ամէն գրուած թիւն պէտք է թղթին մէկ երեսին վրայ գրուած ըլլայ։

13. Նոր հրատարակուած գրքերէն 3 օրինակ զրկուելով նոյն գրքերուն վերաբերեալ աղագիր եւ իրենց կարեւորութեան համեմատ, նաեւ գրադատական կը գրուի մասնագէտներու կողմէ։

14. Չափաւոր պայմաններով ծանուցումներ ալ կ'ընդունուին։

15. Տեղական կեանքի վերաբերեալ նորավէպ եւ զուարճալիքներ, սրախօսութիւններ, եւայլն լաւագոյն ընդունելութիւն կը գտնեն Ծաղիկի կողմէ եւ ի հարկին կը վճարուին։

ԿՈՐՈՒՍԵԱԼ ԿՏԱԿԸ

ՇԵՂԻՆԱԿ

Յ. Մ. ՀԱՃԵԱՆ

ԳԼՈՒԽ Է.

ՊԱՏՐՈՒԱԾ

— Ես ալ կը ճանչնամ ըսաւ Ռուբէն, Օրթա Չէշմէի սրճարանին մէջ կը սպասուորէ կարծեմ :

— Նոյն ինքն է, բարեբաղդաբար այս հագուստներովս զիս չի ճանչցաւ, ապա թէ ոչ, երկար բարակ պիտի չաղակրատէր մեզ հետ հիմայ :

— Եկու տես որ եթէ քեզ չի ճանչցաւ, զիս կը ճանչնայ, եւ կարծեմ առիթի մը կը սպասէ մեզ հետ խօսակցութեան սկսելու :

Յիւրաւի ալ թաղէ Պ. Ռուբէնը ճանչցած էր, եւ որն որ Օրթա Չէշմէի լաւագոյն յաճախորդներէն մին համարած էր զայն, մերթ ընդ մերթ ընդունած դրամական նուէրներէն դատելով, ուստի, երբ առաջին անգամ պատահամբ տեսաւ զայն մտովի ըսաւ :

— Էհ իրաւ որ այս առաւօտ բազմա բանուկ է, ահաւասիկ պարոն Մանուկը, ծխախոտ ալ ճարեցի, սակայն բանն այն է որ հեղ մը այս կողմը նայի զինքը բարեւելով անշուշտ պատրուակ մը կը գտնամ սիկառ մը խնդրելու :

Բայց Պ. Ռուբէն այս ձեւակերպութեանց հարկ չը թողնուի, թաղէի կողմը դարձաւ ու ըսաւ :

— Բարեւ լոյս Պ. Թաղէ, ո՛ր բարով այսպէս :

— Ահ ներեցէք Պարոն Մանուկ, զբաղեալ ըլլալուս նախապէս ձեզ չտեսայ, Պօլիս կ'երթամ Տէր իմ :

— Միթէ Օրթա Չէշմէի գործք թողուցի՞ր :

— Ամենեւին, միշտ հոն կ'աշխատիմ :

— Այն ատեն ըսել է որ այսօր արձակուրդ առած ես :

— Ժամանակ չունեցայ մեծաւորէս արձակուրդ առնելու եւ... այնչափ աճապարանօք հարկադրուեցայ խանութը թողելու որ ծխատուփս անգամ առնելու մոռցեր եմ :

— Բարեբաղդաբար իմս վրաս է, առէք ըսաւ եւ ծխատուփը թաղէին երկարեց :

— Շնորհակալ եմ Տէր իմ ըսաւ ծխատուփը առնելով, եւ սովորականէն խիստ հաստկեկ սիկառ մը պլորեւէ վերջը տուփը ետ տուաւ :

— Քանի մը սիկառացու առ մէջէն, առաւօտները մի քանի սիկառ կը ծխուի չիտակը :

— Իրաւ որ իրաւունք ունիք, ես չպիտի համարձակէի այդ բանը խնդրել :

— Այս ըսելով տուփին մէջի ծխախոտին երեք մասը առնելէ յետոյ, մնացածը տիրոջը դարձուց :

— Քուդ գտնուող երիտասարդը ազդականներէ՞դ է :

— Ո՛չ, բարեկամներէս մին այս առաւօտ կանուխ խանութ գալով աղաչեց որ այս տղան Պօլիս գտնուող իւր մէկ ազգականին տանիմ :

Այս միջոցին մենակեացը միջամտելով ցած ձայնիւ ըսաւ :

— Իրաւ որ տարօրինակ քնաւորութիւն ունիս, թող սա չաղակրատը, եւ մեր գործին վրայ խորհինք :

— Խորհելիք ի՞նչ կայ, Տիկին Սարգիսէն գտնալով պիտի իմացնենք իրեն որ ինձ հետ պարտի Ռումանիա երթալ որդւոցը հետ միատեղ :

— Է՛յ լաւ, Պօլսոյ մէջ Նշանճի թաղին որ կողմն ըլլալը ես չեմ գիտեր, դու գիտե՞ս :

— Ես ալ չեմ գիտեր, բայց մեր գիտնալուն ի՞նչ հարկ կայ, կամուրջին գլուխէն կառք մը կը վարձենք, եւ կառավարին կ'ըսենք թէ զմեզ Նշանճի թաղը ֆըլը-ճը փողոցը տանի, մնացածը զիւրին է :

— Ծիչդ է, նպարավաճառին հարցնելով տունը շուտ կը գտնանք :

— Ընդհակառակը ես այդ մասին չատ կը տարակուսիմ :

Մենակեացը չի պատասխանեց, անորոշ կասկած մը զինքը առջի գիշերուքնէ ի վեր անհանգիստ կ'ընէր, թէեւ ինքնին կը խորհէր թէ Օհան, Դաւիթեանցի կտակը կարելի չէր որ կարենայ իւրացնել, քանի որ կտակակատարը նոյն իսկ Պ. Ռուբէնն էր, սակայն քնազգամով կը զգար որ Օհան զինքը պատրած էր, այսու հանդերձ ընտր այս ենթադրութիւնները կրնային անհիմն ըլլալ ուստի առաջադրեց գործին ելքին սպասել :

Վերջապէս շոգենաւը առաւօտեան ժամը մէկուկէսին կամուրջ հասաւ, Պ. Ռուբէն եւ Մենակեացը աճապարանօք կամուրջ ելան :

Թաղէ որսի բարակի մը պէս՝ որ էրէին հոտը առած է, մենակեացը կը զիտէր քանի մը վայրկենէ ի վեր եւ անոր մեկնիլը տեսնելով ինքն իրեն ըսաւ :

— Ես սա ծերուկը անշուշտ տեղ մը տեսած եմ, բայց ո՛ր արդեօք, նզովից արմատ, այնպիսի դէմք մը ունի որ մարդ կարծէ թէ հինօրեայ ծանօթ մ'է :

— Երթանք պարոն, ըսաւ պատանին, շոգենաւը պարպուեցաւ :

— Իրաւունք ունիս տղաս, երթանք. կէս օրին պէտք է որ Օրթա Չէշմէ գտնուիմ :

Այս ըսելով շոգենաւէն կամուրջ ելան եւ դէպի Ոսկեղջիւրի շոգենաւներուն կայարանը ուղղուեցան :

Արդ առ այժմ պահ մը թաղէն եւ պատանին թողնուի, Պ. Ռուբէնին եւ մենակեացին հետեւինք :

Երկու բարեկամներ ճամբան առանց բռն մը փոխանակելու կամուրջը անցնելով Պահճէ Գաբուի հրապարակը հասան, մենակեացը անդ կեցող կառապաններէն միոյն մօտենալով ըսաւ :

— Կառապան Նշանճի երթալ կուզենք :

— Դու՞մզաբուի՞ Նշանճին պիտի երթաք :

— Այո, հոն ֆըլըճը փողոցը պիտի տանիս զմեզ :

— Գլխուս վրայ, ուրեմն կառք մտէք եւ ճամբայ ելնենք :

— Ինչ պիտի վճարենք :

— Հոն պիտի մնաք թէ ետ պիտի դառնաք :

— Ամբողջ օրուան համար կուզենք :

— Լաւ, երեք քսաննոց թուղթ տուէք ամբողջ օրուան համար :

— Ուզածդ պիտի վճարեմ, բայց պէտք է ձերիդ մտրակին:

— Ո՛հ, մտրակի պէտք չունին, մտքը կառքը եւ դուք ինքնին դատեցէք:

Երկու բարեկամները դռնակէն ներս մտան եւ կառքը սրարչաւ ճամբայ ելաւ:

Ռուբէն որ մինչեւ այն ատեն բառ մը անգամ չէր խօսած, առաջին անգամ ըլլալով լռութիւնը խզելով եւ ձեռքը Կիրքայի ծունկին վրայ դնելով ըսաւ,

— Բարեկամ, կէս ժամ չանցած, մեր սարակոյսները պիտի փարատին, եւ այժմէն կը յայտարարեմ թէ Օհանին զմեզ խաբած ըլլալուն բողոքովին համոզուած եմ, բայց չկարծէք որ այս գործին մէջ ձեր բռնած ընթացքը կը մեղադրեմ, ոչ, երէկ գիշերուէն ի վեր բաւական խորհեցայ եւ մեղադրելի կէտ մը անգամ չգտայ ձեր վրայ:

— Ոհ վեհանձն բարեկամ, ընդհակառակը եթէ խառուեցանք առողջ միակ պատճառը ես եմ, պէտք էր վերադարձիդ սպասել, բայց եթէ Օհան զիս խաբեց, պատուոյս վրայ կ'երդնում վրէժդ ես պիտի լուծեմ, ասկէ գատ պիտի աշխատեմ Միքայէլ Դաւիթեանցի ժառանգորդները գտնելով իրենց եղած վնասը լիովին հատուցանել, սակայն դարձեալ կ'ըսեմ, կարելի է որ Օհան ճշմարտութիւնը ըսած ըլլայ մեզ, ես դեռ յոյս ունիմ որ այսօր Դաւիթեանցի այրին պիտի գտնենք:

— Աստուած լսէ ձայնդ ըսաւ Ռուբէն համակերպելով, այս միջոցին կառքը նեղ եւ տղմուտ փողոցի մը մէջ կ'ենալով կառապանը տեղէն վար ցատկեց եւ դռնակէն գլուխը ներս խօթելով հարցուց:

— Պարոնայք ահաւասակ Ֆրէճը փողոց հասանք ո՞ր տունը պիտի երթաք:

— Այս փողոցը նպարավաճառ կա՞յ, հարցուց Կիրքա:

— Զիչդ նպարավաճառի խանութին առջեւ կեցած ենք:

— Բաց դռնակը:

— Կառավարը դռնակը բանալով երկու բարեկամներ կառքէն վար իջան եւ ուղղակի նպարավաճառին խանութը մտան որ փողոցին ծայրը կը գտնուէր: Այս անգամ Պ. Ռուբէն խօսքի սկսելով, նոյն միջոցին հոն գտնուող աշկերտին հարցուց:

— Վարպետդ ո՞ր է:

— Վերի խուցը կը քնանայ, եթէ բանի մը պէտք ունիք ինծի ըսէք:

— Այս թաղը բնակողները ծանօթ են ձեզ:

— Մէկ տան մէջ քանի մարդ կայ, պզտիկէն մինչեւ մեծին անունը անգամ գիտեմ:

— Այն ատեն կրնա՞ս ըսել մեզ թէ տիկին Սարգիսէն որ տունը կը բնակի:

— Տիկին Սարգիսէ... Էրկանը անունը ի՞նչ է:

— Էրի՛լը մեռած է, Գալինիկ անուն աղջիկ մը եւ Տիրան անուն զաւակ մը ունի:

— Այս թաղը անանկ մարդ չի կայ:

— Կարելի է մէկ տան մը մէջ ուրիշ ընտանիքի հետ կը բնակին եւ դուն տեղեկութիւն ունեցած չըլլաս ըսաւ Կիրքա յուսայամառ:

— Պարոնայք, ամբողջ թաղը վաթսուս եւ եօթը

տուն կայ, եւ ինչպէս ըսի բնակչաց ամենքն ալ յանուանէ կը ճանչնամ, ձեր ըսած անունով մարդ չկայ, բայց ահաւասակ թաղին Միթարը Խօրօզ օղլուն կուգայ, եթէ կ'ուզէք անոր ալ հարցուցէք որ համոզուիք:

Յիշաւի ալ ասուեայ անդրաւարտիք եւ վրայէն վերադարձ հազած միջահասակ ու նիհար մարդ մը գալով,

— Սթէֆօ ըսաւ, Տէօքմէճիին տունէն քաշ մը օճառ կուզեն կոր, ըսին որ հիմա տանիս:

— Այս պարոնները մէկը կը հարցնեն... ինչ էր տիկնոջ անունը պարոն:

— Տիկին Սարգիսէ այրի, աղջիկը Գալինիկ եւ զաւակը Տիրան, մեզ ըսին թէ Ֆրէճը փողոցը կը բնակին:

Խօրօզ օղլու մեր երկու բարեկամները արագ կերպով զննելէ յետոյ ըսաւ:

— Այս կողմերը այդ անուններով ընտանիք չի կայ:

— Սակայն մեզ հաւաստեք էին որ աստ կը գտնուին ըսաւ Կիրքա, այս անգամ գրեթէ յուսասպառ:

— Պարոնայք քսաներկու տարի է որ այս կողմը երեք թաղերու Միթարութիւն կ'ընեմ եւ չի կայ տուն մը որ յարաբերութիւն չունենամ, ուստի երբ կ'ըսեմ թէ այդ անուններով մարդ չի կայ այս կողմերը, կրնաք վստահ ըլլալ Խօրօզ օղլուն... ինձ նայէ Սթէֆօ, օճառը չմոռնաս ըսելով խանութին առջեւէն մեկնեցաւ:

— Վարպետս արթննալուն պէս կը տանիմ պատասխանեց աշկերտը:

Կիրքա եւ Ռուբէն դուրս ելան խանութէն:

— Մի վատիւր բարեկամ, յիշէ որ կատարելիք պարտաւորութիւն մը ունինք, պէտք է դարձեալ Օհանը գտնել, եւ հաւատա որ պիտի գտնենք:

— Էհ եթէ այս անգամ ձեռք անցնեմ զինքը ըսաւ Կիրքա ակռաները կրճտելով...

— Պիտի գտնանք ըսաւ Ռուբէն, առ այժմ մեկնինք:

Եւ երկու բարեկամներ դարձեալ կառքը մտնելով մեկնեցան Ֆրէճը փողոցէն:

Հիմա ընթերցողնիս Ոսկեղջիւրի շողմաններու կաշարանը առաջնորդենք, ուր թողած էինք Թադէն Նիքօին հետ:

Շողմանաւին մեկնելուն քսան վայրկեան կար, ուստի Թադէն ինչպէս կ'ըսէր ինք, Պ. Յովսէփէն շորդած ծխախոտէն սիկար մը պլորեց ու ուրիշ ծխողէ մը վառելէ յետոյ, Նիքօէն զատուելով, գնաց երկու տոմսակ առնելու: Տոմսակավաճառին պատուհանին առջեւ բազմութիւնը խռնած էր ուստի ստիպուեցաւ բազմութեան մէջ սողոսկելով առաջ անցնիլ եւ քսանոց թղթադրամը աւել տալու համար, ուրիշ ճամբորդներու համար ալ հինգ վեց տոմսակ առնելով, վերջապէս յաջողեցաւ գործը լմնցունելով դուրս ելնել բազմութեան մէջէն, բայց պատանին թողած տեղը չտեսնելով — ուր թառեր է մեր բղէղը մուտաց վարմանօք եւ սկսաւ բարձր ձայնով կանչել:

(Շարունակելի)

Տեղ Լրագրոյս՝ Ա. ՍԱՔԱՅԵԱՆ

ՏՊԱԿՐՈՒԹԻՒՆ ՍԱՐԵԱՆ

(Նախկին ՊԱՂՏԱՍԻՍՆ, Տպարան)

Կ. Պոլիս, Սուլթան Զամաթ 14.